

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Mas Torreblanca (ara Oms)

L'antic mas Torre Blanca (ara Oms) era un alou lliure i franc de la família Falchs, la qual cosa significa que no estava sota el domini del Vescomte de Cardona. Una possible interpretació d'aquesta situació peculiar seria que els Cardona haguessin renunciat als seus drets a favor dels Falchs a canvi d'una compensació econòmica, o que els haguessin cedit com a recompensa per algun favor rebut.

Les antigues cròniques recorden com el cap del llinatge dels Cardona havia format part de la host dels Comtes de Barcelona en motiu de diverses expedicions militars contra el territori dels sarraïns. En tals ocasions, el noble demanava la col·laboració dels seus cavallers, que acudien al seu costat armats i acompanyats dels seus servents. Si la campanya militar resultava positiva, el noble repartia una part del botí entre els seus fidels, en forma de moneda o de terres. Fent córrer la imaginació, podem creure que l'alou de Torreblanca va ser concedit a un membre de la família dels castlans de Fals com a premi a la seva participació a la guerra.

Un pergami de l'arxiu Sentmenat recull una sentència arbitral, datada el 3 de febrer de 1302, que afirma que la casa de Torreblanca és un alou de Guillem de Falchs, en contra de les pretensions de Ramon Folch, vescomte de Cardona. El gener de 1314 el vescomte va donar permís al seu castlà per fer les obres i l'ús que en volgués de la casa de Torreblanca. Una altra prova la tenim en el testament que va fer el 1348 el cavaller Bernat de Falchs (...) *et dimitto eiusdem Bartholomeo, filio meo fur( ) que sup( ) domum et massos de Turriblancha, quis et qua( ) habeo per alodio libero et franco infra dicti castrí de Falchs, et omniam alia bona meam et jura que habeo infra terminos dicte castrí et in valle turri blanca ...*

La menció més antiga dels pobladors d'aquest mas és un *Bernardus de Turre Blanca* que apareix com avalador d'un contracte matrimonial registrat pel notari Ramon de Sala el 1252. El 19 de les kalendas de setembre de 1281, Guillem de Torreblanca, fill de Joan, es va casar amb Maria, filla de Guillem de Torreguitzana, qui va dotar la filla amb 800 sous. El Guillem va afegir 400 sous al dot de la seva dona. L'enllaç va ser doble, perquè al mateix temps Guillem de Torreguitzana es va casar amb Elisenda,

Vista actual del mas Oms

una germana del Guillem Torreblanca. Les terres del mas Torreguitzana termenejaven amb les de Torreblanca, però ja fa segles que aquesta casa va enrunar-se i la seva localització és incerta.

El 1281 Guillem de Torreblanca es declara home propi i vassall de Bartomeu de Castellolí. Aquest noble havia heretat la castlia de Fals del seu avi Bernat de Falchs. Posteriorment adoptaria el cognom Falchs.

En el capbreu de 1303 hi ha dos masos que corresponen a aquesta denominació. Són el mas de Guillem de Torrablanca, que paga a Bernat de Falchs dos parells de gallines, vuit dotzens de blat, mig d'ordi, i mig de civada, i el mas que fou de Bernat de Torrablanca, que paga quatre dotzens i mig de blat, mig d'ordi i mig de civada.

El 1310, Ròmia, muller de Bernat de Torreblanca, i el seu fill Berenguer, van confessar davant notari que havien manllevat per un any 20 sous a Bonafilla, muller de Vidal Astruch, jueu de Manresa. El 1314, Pere de Torrablanca deu a Guillem Morrall 56 sous, dels 66 que valia un bou que li havia comprat. L'avalador del deute és Berenguer de Torreblanca, però no hi ha cap indicació del parentesc entre els dos. El 1335 és el mateix Pere qui surt fent la funció d'avalador del deute.

El 1320, Berenguer de Torreblanca i la seva dona Elisenda van tenir tractes amb el jueu Maimó Cerç, posant com avaladors al seu germà Jaume de Manresa i a Pere de Torreblanca de Fals. El 1326 va manllevar a un altre jueu del call uns diners i gairebé en va haver de tornar el doble,

perquè va trigar quatre anys a fer-ho. El 1337 els amos de Torreblanca van donar 70 sous al Jaume, segurament en concepte de drets de legítima. El 1343 Berenguer de Torreblanca i Pere d'Aguilera van rebre en comanda 110 sous de Guillem Ferrer, mercader manresà.

El 1324, Ferrer de Torreblanca, habitant a Manresa, reconeix deure 84 sous a Berenguer Torreblanca, de Fals, fill del difunt Bernat, qui havia estat el germà del Ferrer. El 1325, el Ferrer es va casar amb Sibil·la, filla de Jaume d'Artés (difunt), la qual va aportar al matrimoni una casa al carrer del Forn Nou de Manresa. En els capítols s'especifica que el Ferrer és fill de Guillem de Torreblanca (difunt) de Fals.

El Ferrer no va fruir gaire temps de la vida marital, ja que va morir al cap d'un any, sense deixar descendència. Va deixar els béns al seu germà Pere de Torreblanca de Fals, juntament amb l'encàrrec de restituir el dot a la Sibil·la, cosa que el Pere va fer el 1326. A finals de 1334 un pagès de Sant Mateu va transferir a Pere de Torreblanca el dret de cobrar uns diners a Pere de Cabrerès, un de Sant Mateu que aleshores havia anat a viure a Fals.

El 1337 apareixen uns altres membres de la família Berenguer de Torreblanca i la seva dona Elisenda van demanar en préstec 70 sous a Jaume, un germà del Berenguer que s'havia establert a Manresa. El 1344 surten de nou els mateixos personatges, i a més, un fill del Berenguer i l'Elisenda anomenat Ferrer. La repetició de noms embolica molt la genealogia de la família.

El novembre de 1353 trobem que el possessor del mas Torreblanca és Guillem Aguilera, l'amo del mas Aguilera (ara Campserver). Com a tal va haver d'assumir el pagament dels 310 sous que el difunt Ferrer de Torreblanca havia quedat a deure al mercader Guillem Vilella. Probablement el mas passava per hores baixes i havia estat empenyorat a l'Aguilera.

El febrer de 1368 Berenguer de Torreblanca i la seva dona Francesca va rebre de Bernat de Campserver de Sant Mateu una certa quantitat de moneda d'or bona, estimada en 34 sous catalans. El Berenguer va garantir el préstec amb els seus béns i la seva dona amb el dot. Un document del maig del mateix any ens aclareix la filiació d'aquesta parella. Berenguer de Torreblanca, fill de Ferrer, va reconèixer al seu sogre Pere de Cayllonardes, del mas Font de Fals, que aquest li havia pagat 50 sous, part del dot de la Francesca.

El mas Cayllonardes, escrit de vegades Cayronardes o Calonardes, encara surt esmentat a començaments del segle XVI com una possessió del mas Gabriela. Per altra banda, el mas Font va esdevenir rònec i molts anys després es va ajuntar amb les terres del mas Massana.

El 1372 el Berenguer i la Francesca van rebre en comanda 12 lliures i mitja de Francesc Ferrer de Manresa. La comanda era un préstec de diners per portar a terme algun negoci, una part dels beneficis del qual eren per la persona que deixava el capital.

Però en aquesta època hi ha més persones de Fals que porten el cognom Torreblanca i no les podem relacionar amb els anteriors. El 1329 tenim a Berenguer de Torreblanca signant un aval. El 1343 el mateix va reconèixer davant d'un notari de Santpedor deure 110 sous al mercader Guillem Ferrer. El 1358 encara no havia pagat.

El 1335, Ramon de Torreblanca, fill de Bernat, difunt, es casa amb Sibil·la, filla de Berenguer Salellas del Mas, de Manresa. Com a dot, el pare dona a Sibil·la el mas Puig Oliver de Fals. Aquest mas havia estat cedit a Berenguer Salellas per Maria Puig Oliver, una parenta seva que era vella i no tenia descendència.

Entre els anys 1394 i 1411 hem arrellegat onze referències de Ferrer de Torreblanca. En cinc casos són vendes de mules, però hi ha dos documents més interessants.

El juny de 1402 Joan Sala Bernada, d'Artés, va renunciar a favor del Ferrer els drets que tenia sobre el mas Torreblanca i altres béns heretats de Berenguer de Torreblanca, i els drets de legítima d'Elisenda, àvia del Sala Bernada. Va renunciar a canvi d'una compensació econòmica de 15 florins d'or.

L'abril de 1411 Ferrer Torreblanca va donar permís a Guillem de Comajoncosa i altres blanquers de Manresa d'utilitzar durant tres anys un forn de calç situat a la Riera de Fals. Per cada quartera, mesura de Manresa, que fabriquessin li havien de pagar 5 diners.

Aquest conjunt de referències del cognom Torreblanca, que abracen el període comprès entre finals del segle XIII i la primèria del XV, no permet establir una relació successòria entre els diferents individus. A partir d'ara la situació es clarifica i ens veurem en cor de proposar una genealogia.

El 1423 Bernat Mulnell, de Vallformosa, va donar a Tomàs de Torreblanca, amo del mas Torreblanca 100 sous, com a complement del dot de Margarida, muller del Tomàs i neboda del Mulnell. S'especifica que la Margarida és filla de Martí ça Pobla i Ròmia, de Súria. El Tomàs apareix en tres documents entre els anys 1442 i 1451. En aquesta darrera data era encara viu, ja que va ser un dels avaladors de la compra d'un mas per part d'Antoni de Comallonga de Sant Mateu.

El 1453 consta com a difunt en els capítols matrimonials que es van pactar entre Joan Morera, teixidor de Manresa, i Margarida, filla del Tomàs i de la Margarida, aquesta encara viva. En faltar el pare, van ser els germans de la núvia Antoni i Valentí qui van encarregar-se de donar les 10 lliures del dot. En el dot s'hi va ajuntar a més els 7 florins que un menestral de Manresa devia a la noia en concepte de soldada.

Antoni de Torreblanca va ser l'hereu del Tomàs i el següent amo del mas, tal com es pot llegir en la primera part de la història del mas Oms.